

Datum: 14. februar 2023

ZADEVA: Izjava za javnost ob odprtju multidisciplinarnega kolposkopskega centra Ginekološke klinike Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana

1. Izhodišča in vizija

Državni presejalni program ZORA (v nadaljevanju DP ZORA) je preventivni program za odkrivanje predrakavih in zgodnjih rakavih sprememb na materničnem vratu. DP ZORA v okviru svojega celostnega delovanja predvideva kot pomemben del interdisciplinarnega tima tudi **kolposkopske centre**, kar je opredeljeno v Uradnem listu Republike Slovenije (Pravilnik o izvajanju državnih presejalnih programov za zgodnje odkrivanje predrakavih sprememb in raka (Uradni list RS, št. 57/18 in 68/19)) ter publikacijah in uradnih dokumentih DP ZORA.

Kljub jasni opredelitvi izvajalcev storitev DP ZORA pa v Sloveniji še nimamo vzpostavljenega niti enega kolposkopskega centra. **V obstoječem sistemu multidisciplinarni kolposkopski center tako predstavlja edini manjkajoči člen v verigi izvajalcev storitev DP ZORA.**

Ginekološka klinika Univerzitetnega kliničnega centra Ljubljana **z odprtjem multidisciplinarnega kolposkopskega centra** kot sodobna terciarna zdravstvena ustanova sledi zastavljenim in z zakonodajo opredeljenim ciljem državnega programa ter na ta način sledi najnovejšim medicinskim spoznanjem ter zagotavlja organizacijo in delo na najvišjem kakovostnem nivoju.

2. Strokovna stališča

Kolposkopija je bila kot storitev sicer že del dejavnosti specialističnih ginekoloških ambulant Ginekološke klinike, vendar pa je s strokovnega stališča trenutna širitev programa v obliki multidisciplinarnega kolposkopskega centra (v nadaljevanju MDK center) bila nujna iz sledečih razlogov:

- Z uvedbo triažnega testa HPV med osnovne diagnostične metode je postala kolposkopija odločujoči dejavnik pri usmerjanju nadaljnjih diagnostičnih postopkov v zdravljenje ali vrnitev ženske v redno presejanje.
- Kolposkopija z biopsijo in histološkim pregledom odvzetega tkiva je torej zelo pomembna, a hkrati tudi subjektivna preiskava za odkrivanje predrakavih sprememb materničnega vratu in kot taka zahteva ustrezno subspecialistično usposobljenost specialista ginekologa kolposkopista, saj imajo lahko številne biopsije in nepotrebno zdravljenje škodljive posledice za kasnejši potek nosečnosti in poroda, vrnitev ženske v redno presejanje z že prisotnimi začetno patološkimi spremembami pa lahko povzroči zamudo v odkrivanju teh sprememb ali celo poslabšanje, na kar opozarja tudi DP ZORA.
- Znotraj obravnavanih pacientk s predrakavimi spremembami materničnega vratu so prisotne skupine pacientk, ki potrebujejo usmerjen in poostren nadzor (nosečnice s predrakavimi spremembami materničnega vratu) ter tiste, ki zaradi zahtevnosti patologije, posebnih okoliščin, neujemajočih ali nasprotujočih si izvidov potrebujejo obravnavo s strani multidisciplinarnega konzilija, kar je tudi opredeljeno v *Navodilih ginekologom za delo v programu ZORA*.
- Kakovostna kolposkopska obravnava mora biti podprta s sodobno medicinsko in tehnično opremo ter informacijskim, koordinacijskim in nadzornim sistemom.
- V sklopu DP ZORA poteka presoja presejalne politike in uvajanje tekočinske tehnologije v program ZORA in celotno Slovenijo. Ob uvedbi tekočinske tehnologije na podlagi obstoječih podatkov predvidevamo, da se bo potreba po kolposkopski obravnavi povečala, pri čemer obstoječa organizacija specialističnih ambulant ne bo mogla zadostiti potrebam kvalitetne kolposkopske obravnave. Sočasno pa bo zaradi večjega števila kolposkopskih obravnav v obstoječih specialističnih ambulantah prišlo do podaljšanja čakalnih vrst za preostala ginekološka obolenja, ki jih trenutno obravnavamo v okviru istih specialističnih ambulant.
- V sklopu MDK centra bomo lahko sledili prenovi informacijskega sistema DP ZORA, ki je nujen za celotno in urejeno beleženje vseh izvidov sprememb materničnega vratu (HPV, citoloških in histopatoloških izvidov) ter slikovnega dokumentiranja sprememb materničnega vratu. Zaradi vse večje zahteve po kakovosti kolposkopije je v okviru projekta prenove informacijskega sistema DP ZORA predvidena standardizacija in informatizacija kolposkopskih izvidov na ravni cele Slovenije. Nov informacijski sistem predvideva elektronski, standardiziran kolposkopski izvid z enotnim naborom podatkov za celo Slovenijo in s centralno registracijo kolposkopskih izvidov.
- Navedene utemeljitve so podane na podlagi kliničnih izkušenj, uradnih dokumentov DP ZORA, ter strokovnih stališč Mednarodne zveze za cervikalno patologijo in kolposkopijo (International Federation for Cervical Pathology and Colposcopy, IFCPC), Evropske zveze za kolposkopijo

(European Federation for Colposcopy, EFC) in Evropskih smernic za zagotavljanje kakovosti v presejanju za raka materničnega vratu.

3. Predvidene aktivnosti multidisciplinarnega kolposkopskega centra

Na podlagi obstoječih *Navodilih ginekologom za delo v programu ZORA* ter *Programskih smernic ZORA* v sklopu MDK centra predvidevamo sledeče aktivnosti:

- vse storitve kolposkopskih ambulant in zdravljenje predrakavih sprememb materničnega vratu;
- multidisciplinarno obravnavo žensk z MDK konzilijem;
- organizacija in usklajevanje kolposkopske dejavnosti kot celote;
- zagotavljanje kadra, ki izvaja storitve kolposkopske dejavnosti;
- sledenje in uvajanje sodobnih diagnostičnih in terapevtskih storitev;
- ugotavljanje izvedljivosti in stroškov prepoznanih prostorskih rešitev, opreme in izbor optimalne kombinacije;
- organizacijo kontinuiranih strokovnih izobraževanj in pedagoškega procesa;
- vpeljavo prenovljenega obrazca za enotno in sistematično beleženje kolposkopskega izvida in nadaljnjih ukrepov;
- vključevanje v enoten informacijski sistem z vnosom vseh citopatoloških, histopatoloških in HPV izvidov ter dokumentiranje sprememb materničnega vratu s slikovnim gradivom;
- sodelovanje pri podeljevanju in obnavljanju licenc za področje kolposkopije, ki je predvideno v *Programskih smernicah ZORA*;
- spremljanje uresničevanja strategij in kakovosti dela;
- identifikacija problematičnih področij in dogovor za usklajeno ukrepanje;
- usklajen in transparenten dialog med nosilci DP ZORA;
- aktivno sodelovanje pri formiranju strokovnih smernic in uvajanju novih strategij in metod dela.

4. Ključne pridobitve multidisciplinarnega kolposkopskega centra

- MDK center omogoča celosten pristop organizacije kolposkopske dejavnosti, ki zajema tako subspecialistično kolposkopsko ambulanto s sodobnimi diagnostičnimi in terapevtskimi ukrepi, kot tudi koordinacijo razvoja, kadrov in metod dela, organizirano pedagoško dejavnost, aktivno vključevanje pri formiranju strokovnih priporočil in smernic ter uvajanju novosti.
- Takšna obravnava pomeni dolgoročno zagotavljanje kakovostne, sodobne, dostopne in stabilne zdravstvene oskrbe z realnim in pravočasnim načrtovanjem operativnih in strateških ciljev.
- Ginekološka klinika UKC Ljubljana je z vzpostavitvijo MDK centra prva ustanova v Sloveniji, ki bo na osnovi zakonodaje, strokovnih utemeljitev ter potreb uvedla celostno obravnavo in krepitev zdravja prebivalstva na nacionalnem nivoju.

- Najzahtevnejša stanja sprememb materničnega vratu bo možno obravnavati centralizirano v sklopu multidisciplinarne skupine strokovnjakov (konzilija).
- Poleg nadgradnje obstoječe kolposkopske dejavnosti predvidevamo z vzpostavitvijo MDK centra tudi razbremenitev obstoječih specialističnih ambulant in posledično skrajšanje čakalnih dob za preostala ginekološka obolenja.
- Z vzpostavitvijo MDK centra pričakujemo tudi dodatno razbremenitev ambulant ter skrajšanje čakalnih dob ob prehodu na tekočinsko tehnologijo DP ZORA.

5. Viri

- Pravilnika o izvajanju državnih presejalnih programov za zgodnje odkrivanje predrakavih sprememb in raka. Uradni list RS, št. [57/18](#) in [68/19](#) (30.9.2020). Pridobljeno s https://www.pef.uni-lj.si/fileadmin/Datoteke/Knjiznica/Datoteke/apa_citiranje.pdf.
- Primic-Žakelj M, Zadnik V, Pogačnik A, Uršič-Vrščaj M. Presejanje za raka materničnega vratu v Sloveniji in državni program ZORA. Radiol Oncol 2006; 40, Suppl. 1: S143–S148.
- Uršič Vrščaj M, Možina A, Kobal B, Takač I, Deisinger D, Zore A. Smernice za celostno obravnavo žensk s predrakavimi spremembami materničnega vratu. Posodobitev 2011. Ljubljana: Onkološki inštitut Ljubljana; 2011.
- Primic Žakelj M, Uršič Vrščaj M, Pogačnik A, Ivanuš U, editors. Navodila ginekologom za delo v programu ZORA. Posodobitev 2011: Onkološki inštitut Ljubljana; 2011.
- Ivanuš U, Primic Žakelj M, Florjančič M, Jerman T, Kuster M, Pogačnik A, Kloboves Prevodnik V, Smrkolj Š, Gašper Oblak U, Strojjan Fležar M, Pižem J, Frkovič Grazio S. Nove funkcionalnosti prenovljenega informacijskega sistema DP ZORA. Zbornik 7. izobraževalnega dne programa ZORA; 2017; 17. maj 2017; Brdo pri Kranju: Onkološki inštitut Ljubljana.
- Ivanuš U, Primic Žakelj M. Novi izzivi v presejanju za raka materničnega vratu: izhodišča za presojo prenove presejalne politike DP ZORA. Zbornik 7. izobraževalnega dne programa ZORA; 2017; 17. maj 2017; Brdo pri Kranju: Onkološki inštitut Ljubljana.
- Kloboves Prevodnik V, Poljak M, Ošterbenk Valenčak A, Varl J, Strojjan Fležar M, Smrkolj Š, Gašper Oblak U, Meglič L, Primic Žakelj M, Ivanuš U. Umestitev tekočinske citologije v program ZORA: predstavitev pilotne raziskave. Zbornik 9. izobraževalnega dne programa ZORA; 2019; 12. November 2019; Brdo pri Kranju: Onkološki inštitut Ljubljana.

100 let

od ustanovitve

BOLNICE ZA ŽENSKE

BOLEZNI IN PORODNIŠTVO

- Ivanuš U. Mesto kolposkopije v programu ZORA. In: Smrkolj Š, ed. Obnovitveni kolposkopski tečaj (zbornik); 2019; Ljubljana (Slovenia).

prof. dr. Špela Smrkolj, dr. med.

Vodja prenove in vzpostavitve MDK centra na GK UKCL

Vodja strokovne skupine za ginekologijo pri DP ZORA

Predsednica Združenja za ginekološko onkologijo, kolposkopijo in cervikalno patologijo SZD (ZGO-SZD)